

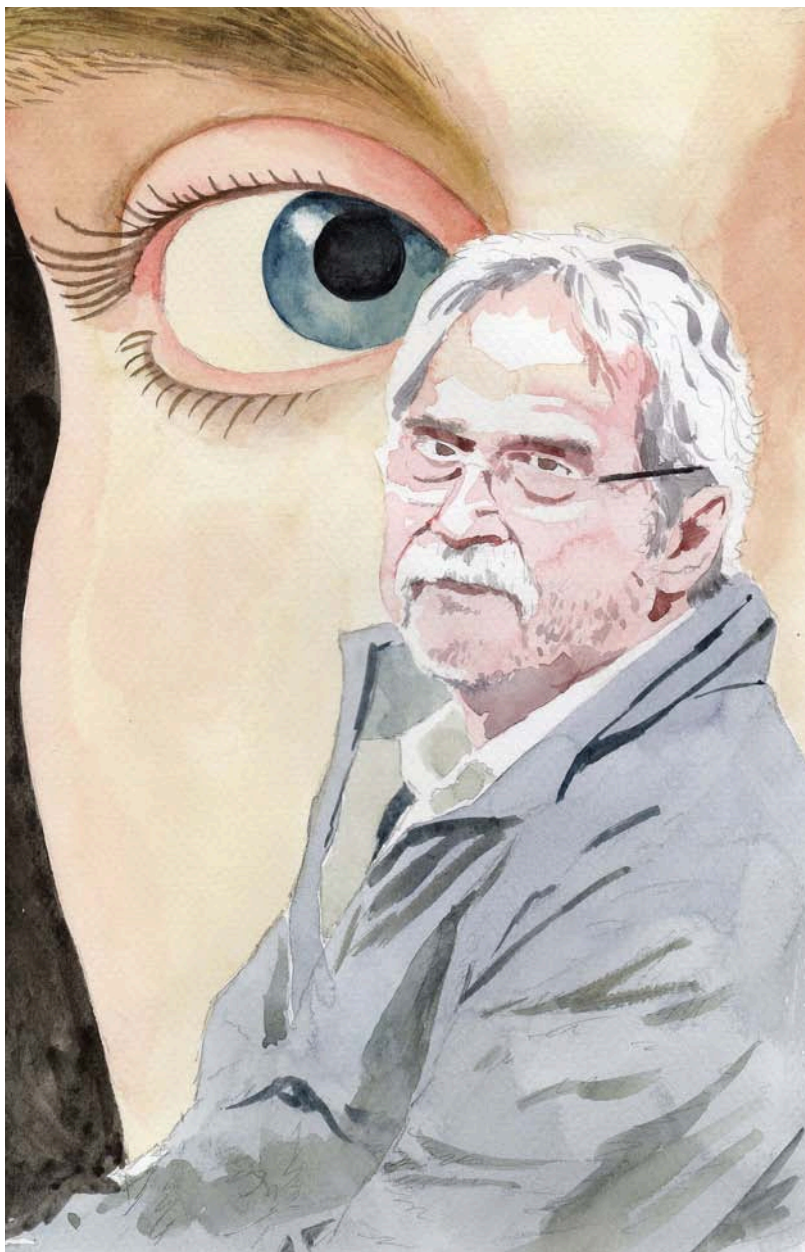
Cabré, les veus i les confessions

Jaume Cabré ha estat l'autor més citat pels 16 crítics que ens han fet una tria de les millors cinc obres de la literatura catalana del segle XXI. Com a novel·la seva, 'Les veus del Pamano' ha estat més valorada que 'Jo confesso', que també figura a la selecció. Les dues novel·les juguen amb diferents persones narratives i salts sobtats en el temps.

Per Àlex Milian / @alexmilianbeser
Il·lustració de Salvador Llosà

Les veus del Pamano (Proa, 2004) ha estat l'obra de Jaume Cabré preferida pels crítics que hem consultat per esbossar un canó literari narratiu pel que portem de segle XXI. Cabré ha estat l'autor més esmentat perquè en la tria també ha sortit el seu *Jo confesso* (Proa, 2011), tot i que aquesta novel·la de tant d'èxit queda en segon lloc per sota de l'obra ubicada al Pallars.

Amb l'aprenentatge dels anys, l'experiència de l'ensenyament i les lliçons de mil entrevistes a l'esquena, Jaume Cabré ha après a disfressar les seves capacitats tècniques i narratives sota un discurs centrat en les històries i els personatges. És ben sabut que sovint parla de la seva convivència amb tal o tal personatge i la seva interacció amb ells. A *Les incerteses*, fins i tot, confessava: "Un violinista i un gat em van empènyer a mirar-me les coses des d'altres angles diferents

dels habituals. Ho vaig comentar, en confiança, als meus personatges que ja vivien a *Jo confesso*, i ells, sense encomanar-se a ningú, van fer servir les meves reflexions com si fossin seves. No et pots fiar ni dels teus personatges”.

Com a escriptor veterà, Cabré sap que les històries són allò que atreu més lectors i, amb un

xic de falsa modèstia, centra el focus en elles. Però això no pot enfosquir el domini i la diversitat dels recursos que és capaç d'emprar —i que posa sempre al servei de les històries.

El joc amb les persones narratives és una de les eines més fecundes de Jaume Cabré. Primer, perquè és una innovació literària que ell manipula amb perícia de rellotger suís, passant d'un personatge a un altre, canviant el punt de vista subjectiu a *Les veus del Pamano*. Segon, perquè el poleix i el complica a *Jo confesso*, on també és capaç de passar de la primera a la tercera persona sense traumes i després utilitzar la segona aprofitant el moment exacte per no alterar la comprensió. Tot això pot passar en una o dues frases però Cabré aconsegueix que el lector s'acostume a les noves normes de lectura sense desorientar-se ni perdre la noció de qui és qui. Com aquells directors de cinema —pocs— capaços d'innovar en el llenguatge cinematogràfic i, passades unes quantes escenes, conquistar l'espectador sense que pràcticament se n'adoni. Després d'uns minuts d'estranyesa, la ment del lector ja ha assumit el nou llenguatge de Cabré i, una altra vegada, només importa la història.

Però aquesta no és l'única troballa de Cabré. A *Les veus del Pamano*, Cabré hi incorporava també una altra novetat narrativa, com són els salts en el temps de la narració, de manera que un punt i a banda pot esdevenir un viatge en el temps i l'espai de dècades —o de segles en *Jo confesso*. Igualment, l'autor ho fa amb delicadesa, sense provocar esquerdes ni trencar la musicalitat de la prosa.

Aquest últim punt no és poca cosa per a l'autor. El mateix Cabré ha dit més d'un cop que allò que escriu “ha de resistir una lectura en veu alta i ha de tenir un ritme interior que funcioni”, perquè intenta “compondre a l'hora d'escriure”.

Seguint amb la metàfora del director de cinema, Cabré fa uns salts en el

temps sense previ avís —una mica com Christopher Nolan a *Memento*— i no amb una transició suau que encadena elements, tal com feia, amb molta habilitat, Karel Reisz en *La dona del tinent francès*.

Trencar les barreres del temps és un joc al qual juguen altres autors europeus del moment —com Magdalena Tulli a *Sabates de taló italià* (Raig Verd Editorial, 2018)— amb una habilitat semblant però menys línies narratives creuades.

A pesar de tot això, *Les veus del Pamano* té un començament més aviat clàssic, que encaixaria perfectament en la literatura catalana del segle XX i una de les seves obres més importants com és *Camí de sirga*.

Com a l'obra de Jesús Moncada, que narra —i plora— la destrucció de Mequinensa abans de ser negada per les aigües de l'embassament, a *Les veus del Pamano* la protagonista rescata la història principal de la novel·la d'una antiga escola que ha de ser enderrocada: uns papers amagats sota una pissarra revelen la veritat sobre l'Oriol Fontelles, que ha passat a la història com a falangista en contra de la seva voluntat.

Al capdavall, Cabré viu i treballa per rescatar històries i acostar-les al lector amb el màxim d'eines possibles. Com les veus del Pamano, que els que han de morir senten pujar des del riu, l'escriptor ha vingut per salvar unes quantes històries del curs del temps. ●

CORRENTS DE FONTS

Cultura, societat, política

Gustau Muñoz

Un assaig imprescindible de plena actualitat per entendre el nostre país i el context internacional.

